

УДК 811.161.2'28(477.8)

Н. Д. Коваленко

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ДІЄСЛОВО ЗБИРАТИ В ПІВДЕННО-ЗАХІДНИХ ГОВОРАХ

У мовознавчих працях І. Огієнко наголошував на особливій цінності вивчення українських діалектизмів, локалізмів та етнографізмів у дослідженні історії становлення та розвитку української літературної мови. Актуальним для сучасної української діалектології залишається систематизація та опис лексико-фразеологічного складу говіркового мовлення, особливо на матеріалі текстів мовлення.

У статті на прикладі дієслова *збирати* проаналізовано особливості розвитку/втрати семантики слова у діалектному мовленні, зафіксованому на території південно-західного наріччя української мови, виявлено ареальні кореляції, коли територія побутування фраземи та її компонента збігається повністю або частково.

Ключові слова: дієслово *збирати*, південно-західні говори, діалектний текст, семантика, фразеологізм.

Актуальними для сучасної діалектології залишається дослідження лексико-фразеологічного складу говірок, розв'язання проблем осмислення видів взаємозв'язку територіального та загальнонародного. Теоретичні напрацювання та лексикографічний опис українських говірок уможливають порівняльний аналіз різних українських та слов'янських діалектних зон як крок до вирішення питань про своєрідність, етимологію, генезу мовних явищ.

Взірцем наукового опрацювання живого народного мовлення, розуміння цінності українських регіоналізмів і розмовної лексики у дослідженні історії становлення та розвитку української літературної мови є матеріали та статті з проблем діалектології, подані на сторінках періодичного видання «Рідна мова» (1933-1939 рр.), редактором якого був І. Огієнко.

Серед визначених найголовніших завдань науково-популярного місячника – роз'яснювальна й навчальна робота, публікація матеріалів до словників. Винятково важливого значення укладачі надавали дослідженням українського діалектного мовлення; «... ми ще гаразд не дослідили й не знаєм, які мовні скарби ховаються в тих ріжних діялектах, які там мовні перлини, що їх тільки брати б повними пригорщами до нашої літературної мови... треба подбати про те, щоб ті діялекти спрямувати в одне велике мовне річище, з якого треба вилловити ті перлини...» [15, с.6]. Автори журналу закликають збирати й публікувати вислови з говіркового мовлення, оприлюднювати відомості й навіть цілі оповідання, які фіксують певну говірку з обов'язковою паспортизацією матеріалу, створювати «Гуртків Плекання рідної мови» (серед основних завдань таких гуртків – «дослід місцевої української говірки»).

Мета періодичної рубрики І. Огієнка «Життя слів» – не тільки подати історії походження окремих слів, розвиток їх значень та особливості вживання, а й насамперед зацікавити й спонукати читачів до самостійних пошуків і пізнання постановня та розвитку слів, тим самим вчитися розуміти їх семантику, правильно вживати. Підкреслюючи важливість для таких студій знань побутування слів у діалектному мовленні, вчений наголошує: «Розвій значіння слів у мові літературній усе йде швидше, ніж у мові народній, живій; тому не рідко знаходимо в говорах слова ще зо старим значінням, якого ми, не знаючи цього початкового значіння, часто зовсім не розуміємо» [8, с.62]. У розвідках про особливості вживання слів, деяких форм роз'яснення історії питання та обґрунтування літературної норми (бажаної для вживання) обов'язково ґрунтується на даних українського діалектного мовлення із ілюстраціями зразків того часу. Тлумачення архаїзмів, наприклад, здійснюється переважно через ілюстративний матеріал з різних говірок, які мають здатність довше зберігати стародавні слова й вирази. Безсумнівно, що цінність таких матеріалів для діяхронної діалектології з часом лише зростатиме.

Метою нашої статті є дослідження особливостей вживання дієслова *збирати* (зібрати) у сучасних говірках південно-західного наріччя української мови.

Словник української мови подає до дієслова *збирати* 12 значень, серед яких одне має ремарку *розмовне* (Готувати чемодан, рюкзак і т. ін. для дороги, вкладаючи які-небудь предмети, речі // кого. Робити необхідні приготування, виряджаючи кого-небудь кудись // Готуючи, подавати їжу) і 2 *рідковживаних* значення: Знімати з полів, городів, садів те, що вродило; знімати урожай. Брати що-небудь, охоплюючи цілком; ремарку *діалектне, переносне* має значення Охоплювати (про почуття) [12, III, с.435].

У більшості словників говорів української мови не знаходимо статей з фіксацією дієслова *збирати*, що пояснюється насамперед принципами укладання лексикографічних праць такого типу. Укладачі, як правило, у передмові зауважують про мету зареєструвати слова, що відсутні в літературній мові як нормативні (наприклад, словники волинських [5], гуцульських говірок [7]). Деякі словники доповнені відомими в літературній мові словами, але вживаними в говірках з іншою семантикою. Наприклад, укладачі «Словника буковинських говірок» [11] в одній словниковій статті подають форми Збирати (-си, -са), док. Зібрати (-си, са) і фіксують такі значення: 1. одягати (ся), взувати (ся). 2. Готувати (ся), наміряти (ся). Загальноновживане значення 3. Нагромаджувати (ся), скупчувати (ся) [11, с.152]. Фонетичні риси буковинських говірок «застигли» і в сталих виразах: *збирати сметанку* (*смитану*), перен. Мати якусь додаткову вигоду, зиск; *збиратися* (-са) *на веримне* (погоду). Випогоджуватися; *збиратися* (-са) *на дощ*. Хмаритися [11, с.152-153].

І. Огієнко в «Українському стилістичному словнику» (1923) подає лексеми *збіра́ти*, *зберу́* та її західноукраїнський варіант *збира́ти*, *зберу* [10, с.148]. Автор коментує: «західноукраїнське – це Галичина, Буковина, Угорська Русь, частина Поділля та Басарабії, Підляшша і Західна Волинь». Джерелами такої інформації слугували: давня українська мова, сучасна жива народна мова, українська літературна мова за творами письменників Великої України (східної частини України, що була під Росією) й Галичини. Наприклад, у рукописах творів М. Коцюбинського «Тіні забутих предків», «У грішний світ» виявляємо ненормативне вживання ненаголошених голосних: *зби́рався*, *збирали*, *зби́рав*.

У «Словнику слів, у літературній мові не вживаних» (1934) І. Огієнко подає першою форму *збира́ти*, а другою *збіра́ти*, зазначаючи, що основою словника всеукраїнської літературної мови став словник східноукраїнський, але «український нарід ще не виробив собі усталеної всеукраїнської літературної мови, – в нашій мові повно подвійних та потрійних форм» [9, с.4]. У сучасній українській літературній мові зрештою утвердилися форми – західноукраїнська *збирати* та східноукраїнська *зберу́*.

За матеріалами текстів «Говорів української мови» [3], сучасних збірок зразків зв'язного мовлення, фіксуємо вживання дієслова *збирати* (*зібрати*) з такими значеннями:

1. Складати що-небудь до купи, в одне місце: подільські – але пра́вда ми **з'ібрали** то́то ў че^модан / бо ^лмама при^везла ^йяблука / го^р'іхи ше то́там шо / ў тої че^модан то мн'асо / пороскладали то сало (с. Кізя-Кудриницька Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); ми грабали / с^терн'і грабали // поўн'у / ^лперше^н не^н так / йак ^лзара па^л'ат со^ломи // **з'ібрали** т'іі^л купи / со^лому / ^лпот'ім пускайут грабарку / зграбували / тоди з граб'ки тожи збирали / і ў с^тирту ўс'о / і на зиму худоб'і (с. Залуччя Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.) // Складаючи що-небудь, брати з собою: ^лпот'ім молода йак' іде за не^нв'істку / то шеї ве^ндут' ідут' по господарств'і і **зби^н'райут** п^тиц'у / курку йакус' / ше гуску / ўсе шчо ба^чут' то ха^пайут (с. Увисла Гусятинського р-ну Тернопільської обл.).

2. Скликати, зганяти, зводити до купи (людей, тварин): подільські – ко^ли Спа^с'іт'ел' наро^диўс'а / ўже п'ідр'іс / стаў хо^дити по ^л'уд'ох // **з'ібраў** со^б'і ^лучн'і / то ўже ба^чат шо се Бог (с. Варварівка Дунаєвського р-ну); су^с'іц'к'і х^лопц'і **з'ібрали** с^войу кумпан'ійу і ўноч'і / ко^ли ўс'і с^пали / ^лвитаскали ^лвоза на ха^ту (с. Маків Дунаєвського р-ну); ви^ходили ка^л'іки / ўс'іг' **з'ібрали** на ^с'у^йу ^лплошчад' ^лколо ц^винтара (с. Січинці Дунаєвського р-ну); наддністрянські – молодиі **зби^н'райе** с^войі гост'і і іде до моло^дойі // зби^н'райе там чи сто / чи сто п'іде^с'ет' / ба^гато ^л'удеї і іде до моло^дойі по моло^ду (с. Волиця Підгаєцького р-ну Тернопільської обл.); буковинські – таї худобу з^найеш **з'ібрала** і п'іг'нала ду^дому (с. Рашків Хотинського р-ну Чернівецької обл.); волинські – і ^лробл'ет' во^не ва^с'іл'е / **зб'ірайут'** ро^дену [3, с.14].

3. Готувати чемодан, рюкзак і т. ін. для дороги, складаючи які-небудь предмети, речі // кого. Робити необхідні приготування, виряджаючи кого-небудь кудись: західноподільські – то ^лбанка са^лма ^лшила та^к'іво рука^ви / а с'у^да то ^лвит'ала з^робила та^к'ий фарту^шок / то йа ў т'ім фарту^шку / бо ўже в'ін ка^заў / жи хо^д'іт' ўже / бо в'ін хт'іў ^лп'онку ^лвифотографувати // то йа йіх обо^йіх **з'ібрала** / а са^лма ўже так хо^дила / жи тої / йак то таї ^лд'іти (с. Швайківці Чортківського р-ну Тернопільської обл.); наддністрянські – нам ^лдали шо^с' чо^тири ^лф'ір'і і **з'ібрали** ^лмама с^их ^лйіте^н'ро ^лд'ітеї і по^везли нас // нас так по^везли до ^лПишкова^е'ц' / і так ми там ^лбули шо^с' дв'і не^н'д'іли / ба^гато нас / поч'т' і о^динац'іт' хат / ми там

були (с. Стінка Буцацького р-ну Тернопільської обл.); подільські – *ми прибігли до дому / чи йшли чи ми ні йшли // їа не знайду чи їа йшла чи їа ні йшла // но їа с'ї скоро з'їбрала і гаїда на музику* (с. Клинове Городоцького р-ну Хмельницької обл.); *скїлкала зо дв'ї ж'їнки / воїни прийшли / поїмили їїїї / з'їбрали / положили на катафалку* (с. Теремківці Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.).

Чітке розрізнення значень дієслів *вбирати* – *збирати* спостерігаємо у діалектному тексті «Про весілля» (с. Ігровиця Тернопільського р-ну): *ну і їбїрайут там молоду / вел'он / суїкенку б'їлу / там їа'кес'їзу'т'а чи б'їли чи чорни їак хто там їа'ке'маїи / та'ке їзу'вайут // ну і збїрайут / чи'каїут / ту'ди при'ходить молодий* [3, с.256].

Отже, обрядовий фразеологізм *збирати* *молоду* в говорах південно-західного наріччя активно побутує на позначення дійства, коли молоду *збирають* – прикрашають віночком (вельоном, веліном, короною, коруною, фатою), стрічкою (лентою, биндою), нагрудним букетом (букетиком, квіткою): наддністрянські – *ї тої ден' / шчо с'вад'ба / ї нас їе та'ка ж'їнка / во'на ходи і збїраїе молодих // во'на при'ходи ї тої ден' збїрати молоду // кла'дут к'р'їсло / по'ду'їрку на к'р'їсло / с'їдаїе мо'лда і ви'ходи їїїї р'їдній брат // хтос' з ро'дини росл'їтайут' ко'су / а ї т'її ко'с'ї по'вина б'їти к'в'їточка і то'та хто росл'їтайе / збїраїе // і їже їїїї збїрут молоду / то'ди во'на їстаїе с' к'р'їсла і по'ду'їрки* (с. Заставці Монастирського р-ну Тернопільської обл.); *ко'лис' мо'лду збї'рали не' так їак те'п'ер / да'вали рин'тух н'їд вел'он* (с. Голгоче Підгаєцького р-ну Тернопільської обл.). Підтвердженням такої семантики є вживання антонімічного обрядового фразеологізму *розбирати* *молоду* у текстах про весільний обряд усіх говорів досліджуваного наріччя: подільські – *а ко'рона і так' можна по'думати і так // ко'рона і їак мо'лда / і їак пере'їул'їїут ко'рону / фа'та // ка'же їже мо'лду розбї'райут / пере'їул'їїут ко'рону* (с. Бережанка Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.); наддністрянські – *а так с'їдаїе мо'лда на ст'її / мо'лдії с'їдаїе на по'ду'їрку і мо'лда на кол'їна мо'лдому / і мо'лдо'го ма'ма їїїї розбїраїе // їак їїїї розбїраїе / з'доїми з' нїїї їже ви'нец' / то'ди за'їїезуїе ї хус'тїну / а мо'лдії хус'тїни не' хочи / шчо'б їїїї ма'ма за'їїезала* (с. Заставці Монастирського р-ну Тернопільської обл.); *за'бава б'їла до' са'мого ран'є / а' рано розбїрали мо'лду // с'їдала мо'лда на к'р'їсло і на по'дуїрку // ма'ма розбїрала мо'лду і за'кручуїе ї хус'тїну / мо'лда с'ї не' хоче' дати за'кру'тити ї хус'тїну* (с. Волиця Підгаєцького р-ну Тернопільської обл.).

4. Значення дієслова *збирати* ‘з'єднуючи окремі частини, складати машини, механізми і т. ін.’, що фіксує СУМ, не поширено в мовленні діалектоносіїв. Натомість спостерігаємо вживання у подільських говірках досліджуваної лексеми зі значенням ‘будувати; створювати’: *і то'д'ї наш'ї по'чали б'рати на ро'боту аж н'їд' са'му гра'ниц'ї / збїрати л'їт'єїній за'вод н'їд' пол'с'ку гра'ниц'ї / і танки / їс'о їс'о там // їак приїшло їремїа / з'їбрали за'вод / їа так два м'їс'ац'ї поро'біла / і нас в'їд'везли до'дому їже* (с. Голозубинці Дунаєвецького р-ну Хмельницької обл.); *опше'м ц'їле'горе нам б'їло / по'том ферми з'їбрали // хто на ферму ходи'ї // а тут б'їли ї нас / де сеї жи'їїе / їак в'їн? / зара Лукаш'чук / тут б'їла ферма / са'м'ї бички / са'м'ї те'л'ата* (с. Дерев'яне Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.).

5. Поступово приєднувати, складати що-небудь одне: до одного, частину до частини; нагромаджувати: бойківські – *даїе'ме то'же' г'рош'ї / і кол'адни'кам г'рош'ї даїут / бо їс'о їде на ц'єр'кву / то'т'ї г'рош'ї їс'ї їдут на ц'єр'кву // вир'тепи то'же' збїрайут г'рош'ї / то'же' даїут до ц'єр'кви* (Глібчук, 50); східноподільські – *при'ход'ат н'їд' в'їк'ном / кол'а'дуїут і по'тому збїрут дл'а то'го по'на і там піут* [3, с.382].

6. Брати що-небудь з різних місць, від різних осіб і т. ін.: подільські – і тут *вес'ден' робили на робот'і / а на вечере'р приб'іжиши / а са'ма б'іжиши по ха'тах і гори'ка треба / і лож'ки треба / і та'р'ілки треба / ўс'о'го ўс'о'го з'ібра'ти / бо ж на в'іс'іл'а (с. Кізя-Кудриницька Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); колїс' з' та'кой' торбойу хо'дили л'уди по'села'м і зби'рали соб'і хар'ч'і (с. Чанків Дунаєвського р-ну Хмельницької обл.); і тут *вес'ден' робили на робот'і / а на вечере'р приб'іжиши і то роск'лала' сере'д' хати / сохнути / а са'ма б'іжиши по ха'тах і гори'ка треба / і лож'ки треба / і та'р'ілки треба / ўс'о'го ўс'о'го з'ібра'ти / бо ж на в'іс'іл'а (с. Кізя-Кудриницька Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.); бойківські – *ў нас ње ко'Ве'к'тиў та'к'иї фол'клорниї њ'се'л'і / Фес'ца / ња ным' доўшиї час ке'ру'ва'ва // і ми тої' од'аз' зби'ра'ви / пов'ідо'у'л'ва'ви п'іс'н'і / об'ра'ди наш'і і њі'зди'ви по Укра'їни' [4, с.53].***

7. Відділяючи, знімати верхній шар з чого-небудь (сметану, піну і т. ін.): волинські – *за'била каба'на / њ'шла роз'лила ж'ур / і він гар'ечий був / во'на ни зоб'рала [1, с.65].*

8. Зриваючи або піднімаючи з землі, набирати чого-небудь у якійсь кількості: подільські – *ну гри'би зби'райут / зби'райут / во'зара' нав'іт' не'сла пе'че'риц'і (с. Вікторівка Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.); волинські – так хо'дила і зб'ірала жура'у'лини [3, с.25] // рідко також без додатка. Знімати з полів, городів, садів те, що вродило; знімати урожай: подільські – *њаишчик тї шо њаблука зби'рати / і њаишчик' може' бути ше на шос'б'іл'ше' (с. Вікторівка Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.); і так ми з'ібрали ўс'і хл'і'би мо'ло'д'і / нам хва'лили аж ў райком' парт'її (с. Зеленче Дунаєвського р-ну Хмельницької обл.); с'ї'янку чи та'ка ци'бул'а кушчо'ва / то са'дили ў'бере'зн'у' м'іс'ац'і / шо'би с'коро з'ібра'ти (с. Лошківці Дунаєвського р-ну Хмельницької обл.); наддністрянські – ше шос'по'с'ї'яти / приї'дес'е з'ібра'ти / зноў о'рати (с. Ставки Заліщицького р-ну Тернопільської обл.).**

9. Підбирати що-небудь розкидане, розсипане: подільські – *м'ішок зби'рати туго'во / а'во зби'рати см'іт'а (с. Романівка Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.); ў сп'ідниц'і бу'вайе' пеле'на / ўс'о' ў'пеле'ну зби'раут' груш'ки / њаблука (с. Івча Літинського р-ну Вінницької обл.) // також без додатка. Прибирати, приймати що-небудь: надсянські говірки – *с'і'ли до' ве'чер'і / ўс'і пуже'чер'і'ли / зно'ва нуму'лили'с'і // з д'ітеї' / хто быў / зби'рали' лошк'і / ви'делка і ња'зали' с'іно'м до'к'упи / на та'ку уста'нову / жи'ња' буде'паст'і'с'і' і' њ'поли худо'ба / жи'би худо'ба не' л'і'тала / жи'би њ'куп'і'паст'і'с'і' [4, с.33].**

10. діал., перен. значення Охоплювати (про почуття), що фіксує СУМ, у сучасних текстах зв'язного мовлення досліджуваних говорів не зафіксовано. В унікальному виданні «Лексикон Львівський: поважно і на жарт», що фіксує лексико-фразеологічний фонд мовлення львів'ян, де відбито зразки південно-західного наріччя, впливів споріднених і неспоріднених мов [6], подано лише один фразеологізм *збирати дух у груді*, що передає певні почуття.

11. Стягуючи, робити зморшки, складки і т. ін.: бойківські – *ж'ін'к'у'е' но'си'ви та'ку сп'ідниц'у / фар'тух назива'йе'ц'а / по'се'ре'д'ын'і' в'ышита у'зором' а'бо та'к'ими вис'точками с'кв'ітами / то назива'вос'а' В'ыства / зарукаў'к'іе' і об'иш'іўку'к'Ва'ви / на'бо'ц'і'розсп'ірка // а со'рочка'бы'ва'даў'на з'роз'ва'мами / то не' ко'жна у'м'і'ва'роз'ва'ми'ш'ити / роз'ла'ми / то та'к'иї у'з'і'р // зби'ра'ви њ'ї'ї і фаў'ду'ва'ви і по'том њі'г'воў'ро'би'ви та'к'і в'і'зе'рун'к'і'е' / на'носи'ви / і то' дуже' фа'їно вигл'а'да'їе [4, с.53].*

Отже, за матеріалами текстів, у говорах південно-західного наріччя фіксуємо варіантні вияви дієслова *збирати* (*зібрати*), наприклад: лемківські –

зберати, закарпатські – *изобрати, зберати*, волинські – *збирати, зобрати, собирати, зберати, зб'їрати, убирати*, подільські, буковинські – *збирати*.

Прагнення людини оцінити певне явище, образність мислення та висока емоційність відбилися в численних фразеологізмах, що характеризуються різноманітністю внутрішньої форми та структури. Дієслово *збирати (зібрати)* у складі фразеологізмів може утримувати літературну форму, наприклад, у західноподільських говірках: *зби^єрати гни^єли^єчки* 1. 'лінуватися'. 2. 'хотіти спати'; *зби^єрати жеч'ї на плеч'ї* 'тікати'; *з'їр'ки зби^єрайе* 'щасливий'; *зби^єрати кле^єп'ки* 'почати думати'. У лемківських говірках спостерігаємо збереження фонетичних діалектних рис у фраземах із компонентом *збирати*: *їзлы бы зберав* 'дуже гарно видно' [2, с.62], *так шобы і мак зберати* 'дуже світло' [2, с. 80]. Форма на -ть властива середньонаддніпряньським говіркам і застигла у сталих виразах: *ити (їти) на Кудикині гори збирать помідори* – вживається в жартівливій відповіді на недоречне запитання «Куди ти (ви) йдеш (ідете)?» [14, с.63], *крючки збирать* 'ляяться' [14, с.72], *сумки збирать* 'готуватися в дорогу' [14, с.134], *зібрать нерви в тряпочку* 'стримати себе' [14, с.50]. На відміну від ареалогічних досліджень лексики українських говорів, ареальний опис фраземіки перебуває поза увагою діалектологів насамперед через відсутність достатнього фактичного матеріалу з усіх регіонів України, через що аналіз матиме лише попередній характер.

Отже, порівняльне дослідження особливостей уживання лексики та фраземіки на матеріалі текстів, лексикографічних праць дозволяє простежити диференціацію фонетичних варіантів, розвиток семантики та системних відношень. Аналіз фразем та їх компонентів у просторі засвідчує стійкість різних діалектних явищ.

Список використаних джерел:

1. Аркушин Г. Голоси з волинського Полісся / Г. Аркушин. – Луцьк, 2010. – 430 с.
2. Вархол Н.Д. Фразеологічний словник лемківських говірок Східної Словаччини / Н.Д. Вархол, А.І. Івченко. – Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во. Відділ укр. літ-ри в Пряшеві, 1990. – 160 с.
3. Говори української мови; збірник текстів. – К. : Наукова думка, 1977. – 590 с.
4. Діалектологічна практика : навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету / укл. Н.М. Глібчук, Л.В. Асіїв. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 74 с.
5. Євтушок О.М. Вивчення лексики говірок Рівненщини / О.М. Євтушок. – Рівне, 1997. – 164 с.
6. Лексикон Львівський: поважно і на жарт / Н. Хобзей, О. Сімович, Т. Ястремська, Г. Дидик-Меуш. – Львів, 2009. – 672 с.
7. Лесюк М. Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району) / Л. Микола. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 328 с.
8. Огієнко І. Життя слів / І. Огієнко // Рідна мова. – 1933. – Ч. 2. – С. 62.
9. Огієнко І. Словник слів, у літературній мові не вживаних / І. Огієнко. – Нью-Йорк, 1973. – 154 с.
10. Огієнко І. Український стилістичний словник / І. Огієнко. – Вінніпег, 1978. – 496 с.
11. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н.В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.
12. Словник української мови : в 11 т. – К., 1970-1980. – Т. I-XI.
13. Ступінська Г.Ф. Фразеологічний словник лемківських говірок / Г.Ф. Ступінська, Я.В. Битківська. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. – 464 с.
14. Чабаненко В.А. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянщини / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 2001. – 201 с.
15. Чайковський А. В справі нашої письменницької мови / А. Чайковський // Рідна мова. – 1933. – Ч. 1. – С. 3-6.

In linguistic works by I. Ohiyenko the emphasis is made on a special value of studying Ukrainian dialecticisms, localisms and ethnographisms while researching the history of formation and development of Ukrainian literary language. Systematization and description of lexical and phraseological composition of dialect language remains very topical for modern Ukrainian dialectology, especially on the material of speech texts.

On the example of verb *zbyraty* we analyze the peculiarities of development/loss of word's semantics in dialect language, fixed on the territory of western-podillian dialect of Ukrainian language, the areal correlations are specified, when the territory of phraseological unit's or its component's functioning coincide completely or partially.

Key words: *zbyraty*, western-podillian dialects, semantics, phraseological unit.

Отримано: 09.11.2015 р.